

Nr 481.

Godkänd av första kammaren den 19 november 1941.

Godkänd av andra kammaren den 19 november 1941.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde.

(Statsutskottets utlåtande nr 225.)

TILL KONUNGEN.

Driftbudgeten.

Sjätte huvudtiteln.

1:o) **Bidrag till byggande av bro över Dalälven vid Överboda.** I propositionen nr 305 har Kungl. Maj:t (bilaga 4, punkt 1, av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 17 oktober 1941) föreslagit riksdagen medgiva, att av det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget till bidrag till byggande och förbättring av vissa för riksförsvaret betydelsefulla vägar och broar (B) må till bidrag till byggande av bro över Dalälven vid Överboda disponeras ett belopp av högst 1,710,000 kronor.

Av handlingarna framgår, att nuvarande bron vid Älvkarleby över Dalälven — Carl XIII:s bro kallad och anlagd åren 1814—1816 — äger otillräcklig bärighet. Rörelser och formförändringar i brokonstruktionen ha iakttagits, vilka torde nödvändiggöra ytterligare inskränkningar i högsta tillåtna hjultrycket redan inom den närmaste tiden. Åtgärder för förstärkning av bron ha övervägts men befunnits icke vara ekonomiskt försvarliga. Då stora rikshuvudvägen från Uppsala till Gävle och vidare norrut går fram över bron, anses en ny bros byggnad även ur militära synpunkter trängande.

Med hänsyn till dessa förhållanden har riksdagen ansett sig böra bifalla Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Riksdagen anmäler alltså, att riksdagen medgivit, att av det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget till bi-

drag till byggande och förbättring av vissa för riksförsvaret betydelsefulla vägar och broar (B) må till bidrag till byggande av bro över Dalälven vid Överboda disponeras ett belopp av högst 1,710,000 kronor.

2:o) **Bidrag till vissa forsknings- och undersökningsarbeten.** Kungl. Maj:t har (punkt 2) föreslagit riksdagen att till Bidrag till vissa forsknings- och undersökningsarbeten å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett reservationsanslag av 20,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Förevarande förslag, avseende att genom arbetsstudier vid vägunderhållsarbetena undersöka möjligheterna att begränsa hithörande kostnader, har riksdagen ansett sig böra bifalla. Riksdagen anmäler, att riksdagen till *Bidrag till vissa forsknings- och undersökningsarbeten* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisat ett reservationsanslag av 20,000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

3:o) **Bidrag till provning av E-cement m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 3) föreslagit riksdagen att till Bidrag till provning av E-cement m. m. å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett reservationsanslag av 45,000 kronor.

Med bifall till förslaget om beredande av täckning för ifrågavarande till provningar av E-cement redan förskottsvis beviljade anslag har riksdagen till *Bidrag till provning av E-cement m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisat ett reservationsanslag av 45,000 kronor.

Kapitalbudgeten.

Statens affärsverksfonder.

4:o) **Kompletteringsarbeten å det permanenta telefonnätet.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (bilaga 12, punkt 1) har riksdagen till *Kompletteringsarbeten å det permanenta telefonnätet* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisat ett reservationsanslag av 251,300 kronor.

5:o) **Transportabla överdragsstationer m. m.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2) har riksdagen till *Transportabla överdragsstationer m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisat ett reservationsanslag av 438,000 kronor.

6:o) **Luftskyddsanordningar m. m. vid telegrafverket.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3) har riksdagen *dels* medgivit, att till luftskyddsanordningar m. m. vid telegrafverket må utöver tidigare för ända-

målet medgivna belopp disponeras av telegrafverkets driftmedel ett belopp av högst 300,000 kronor, *dels ock till Luftskyddsanordningar m. m. vid telegrafverket* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisat ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

7:o) **Bangårdsarbeten i Ånge m. m.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4) har riksdagen till *Bangårdsarbeten i Ånge m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisat ett reservationsanslag av 350,000 kronor.

8:o) **Telefonanläggningar m. m.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5) har riksdagen till *Telefonanläggningar m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisat ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

9:o) **Anläggningar för elektrisk tågdrift.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6) har riksdagen till *Anläggningar för elektrisk tågdrift* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisat ett reservationsanslag av 850,000 kronor.

10:o) **Försvarsberedskap vid statens järnvägar.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7) har riksdagen till *Försvarsberedskap vid statens järnvägar* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisat ett reservationsanslag av 600,000 kronor.

11:o) **Godsvagnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 8) föreslagit riksdagen att till Godsvagnar å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett reservationsanslag av 7,800,000 kronor.

Med all sannolikhet torde en nedgång i statens järnvägars behov av godsvagnar vara att förutse, när normala förhållanden åter inträda. Tvekan torde kanske under sådana omständigheter och med tanke även på nuvarande materialbrist kunna göra sig gällande inför ifrågavarande anskaffningsprogram. Med hänsyn till vad departementschefen i ärendet anfört har riksdagen emellertid ansett sig böra bifalla Kungl. Maj:ts förslag. Riksdagen anmäler, att riksdagen till *Godsvagnar* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisat ett reservationsanslag av 7,800,000 kronor.

12:o) **Tankvagnar.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9) om täckning av en såsom brådskande ansedd medelsanvisning för anskaffning av tankvagnar har riksdagen till *Tankvagnar* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisat ett reservationsanslag av 1,250,000 kronor.

13:o) **Kraftstation i Midskogsforsen.** Kungl. Maj:t har (punkt 10) föreslagit riksdagen att till Kraftstation i Midskogsforsen å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett reservationsanslag av 6,000,000 kronor.

I allt väsentligt som en direkt följd av kriget har kraftförbrukningen inom landet under de senaste åren avsevärt stegrats. Såsom i detta avseende för statens vattenfallsverks del belysande må nämnas, att vid de statliga kraftverken — vilka bestrida omkring en tredjedel av landets försörjning med elektrisk energi — kraftförbrukningen mellan budgetåren 1938/39 och 1940/41 ökades från 2,838 till 3,306 miljoner kilowattimmar. Denna stegring, vilken haft sin motsvarighet även för de icke-statliga kraftverkens del, har sammanfallit med en tid av osedvanligt ogynnsamma nederbördsförhållanden och en därav följande genomsnittligt sett otillräcklig vattentillgång vid landets kraftverk, vartill som en ytterligare ogynnsam faktor kommit nödvändigheten att under nuvarande bränsleknapphet anlita kraftverkens ångreserver långt mindre än vad som normalt är brukligt.

Vad statens vattenfallsverk beträffar pågick redan vid krigsutbrottet i forcerad takt utbyggnaden av ett flertal kraftverk, vilka numera efterhand hunnit tagas i bruk. Tack vare dessa nya kraftverk samt också tack vare vissa provisoriska vattenregleringar, har trots de ogynnsamma förhållandena i övrigt statens vattenfallsverk kunnat ej endast tillgodose de egna konsumenternas kraftbehov utan även bistå andra av landets kraftproducenter med vissa energileveranser. Erinras må i detta sammanhang, att hela landets kraftförsörjning allt sedan krigsutbrottet varit ställd under en gemensam ledning, som vid sina dispositioner kunnat räkna med ett redan utbyggt, hela landet omfattande samt de olika kraftcentralerna, oavsett dessas ägare, sammanknyttande stamlinjenät.

Ytterligare statliga kraftverksbyggnader (vid Kattstrupeforsen, Trollhättan och Torpshammar) pågå för närvarande och beräknas inom närmaste tiden bliva färdigställda. Normalt sett och med tanke på ett omsider inträffande efterkrigs läge borde alltså energiförsörjningen för statens vattenfallsverks del kunna anses jämförelsevis väl tillgodosedd. Vid en framtidsbedömning bör man dock hålla i minnet, att inom den elektriska kraftproduktionen en produktionsnivå, som en gång uppnåtts, i allmänhet visat sig kunna bilda utgångsläge för nya stegringar och därav föranlett behov av nya utbyggnader. Den ökning i energiåtgång, som ägde rum under världskrigsåren 1914—1918, åtföljdes sålunda, efter en mycket tillfällig tillbakagång under år 1921, av en ny kraftig uppgång av landets energiförbrukning.

Om alltså efterkrigs läget ur kraftförsörjningssynpunkt ställer sig ytterst svårbedömligt kan med större sannolikhet förutses en i förhållande till de växande behoven mindre gynnsam kraftförsörjning om kriget fortsätter en längre tid; detta gäller i all synnerhet om avspärrningen också framgent blir av samma även för krigsförhållanden utomordentliga skärpa som för närvarande. Att märka är att tillgången till elektrisk energi utgör en av de mera elementära förutsättningarna för den nya inhemska ersättningsproduktion på främst det kemiska området, vartill landet i ett fortsatt avspärrningsläge läser i allt högre grad få lita.

Med tanke närmast på dylika svårigheter under ett fortsatt längre krig har förslaget om en ny kraftverksanläggning vid Midskogsforsen i Indalsälven

framlagts. Kraftverket beräknas bliva driftfärdigt under år 1944. Det bör emellertid ej förbises, att i anläggningen ingå betydande kvantiteter järn och cement, varå knapphet råder och varav särskilt cementen för sin tillverkning drager stora kvantiteter av ett så svåranskaffat bränsle som stenkol. Verkställda beräkningar visa dock, enligt vad riksdagen övertygat sig om, att dessa svårigheter på materialanskaffningens område kunna övervinnas.

Uppenbarligen bör vid ett anläggningsföretag sådant som det, varom här är fråga, avseende fästas vid kraftbehoven ej endast inom statens vattenfallsverks konsumtionsområden utan inom landet i dess helhet. För de icke-statliga verkens del torde emellertid, trots att vissa enstaka nybyggnader äro planerade till omedelbar igångsättning, framtidsprognosen ej ställa sig mera gynnsam än för statens vattenfallsverks del, en omständighet som således även den närmast talar för ett bifall till det nu framlagda statliga utbyggnadsprojektet.

Efter att haya tagit under övervägande de olika var för sig svårbedömliga faktorer, som måste prövas vid beslutet om ett omedelbart igångsättande av denna nya kraftverksbyggnad, har riksdagen ansett sig böra bifalla Kungl. Maj:ts förslag.

Riksdagen anmäler alltså, att riksdagen till *Kraftstation i Midskogsforsen* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisat ett reservationsanslag av 6,000,000 kronor.

14:o) Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk. Kungl. Maj:t har (punkt 11) föreslagit riksdagen *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t godkänna i statsverkspropositionen omnämnt, mellan vattenfallsstyrelsen samt Krångede aktiebolag och aktiebolaget Svarthålsforsen ingångna avtalet om gemensam utbyggnad av en ny stamlinje mellan Krångede, Hammarforsen, Stadsforsen, Torpshammar, Ljusdal och Horndal; *dels ock* till Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

För den jämna fördelningen av krafttillgången inom landet är det, enligt vad senaste tidens erfarenheter tydligt visa, av särskild vikt att tillräckligt stora möjligheter finnas för överföring av energi från kraftstationerna vid Indalsälven till underskottsområdena i mellersta och södra Sverige. Den ytterligare utbyggnad av stamlinjesystemet från Indalsälven söderut, som här föreslås, torde därför, trots rådande knapphet på koppar och aluminium, få betraktas som påkallad, och riksdagen har funnit, att det framlagda förslaget till avtal med Krångede aktiebolag och aktiebolaget Svarthålsforsen (Stockholms stad) om gemensam anläggning av den nya ledningen nu från statens sida bör godkännas.

Vad angår det framlagda byggnadsprogrammet i övrigt — vilket omfattar tiden ända fram till den 1 juli 1943 — lärer 1942 års riksdag få tillfälle att taga närmare ställning till detsamma i samband med prövningen av anslagen

för budgetåret 1942/43. Det nu för budgetåret 1941/42 begärda tilläggsanslaget på 2,000,000 kronor har riksdagen ansett sig böra bevilja.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen *dels* bemyndigat Kungl. Maj:t godkänna i statsrådsprotokollet omnämnt, mellan vattenfallsstyrelsen samt Krångede aktiebolag och aktiebolaget Svarthålsforsen ingånget avtal om gemensam utbyggnad av en ny stamlinje mellan Krångede, Hammarforsen, Stadsforsen, Torpshammar, Ljusdal och Horndal, *dels ock* till *Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisat ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Stockholm den 19 november 1941.

Med undersätlig vördnad.

Nr 482.

Godkänd av första kammaren den 19 november 1941.

Godkänd av andra kammaren den 19 november 1941.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde.

(Statsutskottets utlåtande nr 226.)

Till KONUNGEN.

Driftbudgeten.

Sjunde huvudtiteln.

1:o) **Vissa organisationsförändringar inom finansdepartementet.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 305 (bilaga 5, punkt 1 av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 17 oktober 1941) har riksdagen godkänt följande personalförteckning för finansdepartementet, att gälla tills vidare från och med den 1 januari 1942: